

Opinia Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego w sprawie wniosku dotyczącego dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady zmieniającej dyrektywę 2006/66/WE w sprawie baterii i akumulatorów oraz zużytych baterii i akumulatorów w odniesieniu do uprawnień wykonawczych przyznanych Komisji

COM(2007) 93 wersja ostateczna — 2007/0036 (COD)

(2007/C 175/15)

Dnia 19 kwietnia 2007 r. Rada Unii Europejskiej, działając na podstawie art. 175 ust. 1 Traktatu ustanawiającego Wspólnotę Europejską, postanowiła zasięgnąć opinii Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego w sprawie wspomnianej powyżej.

Zważywszy na to, że Komitet już się wypowiedział na temat treści wspomnianego wniosku w swojej opinii przyjętej w dniu 28 kwietnia 2004 r. ⁽¹⁾, na 436. sesji plenarnej w dniach 30-31 maja 2007 r. (posiedzenie z dnia 30 maja) Komitet 159 głosami za — 11 osób wstrzymało się od głosu — postanowił nie sporządzać nowej opinii w tej sprawie, lecz odwołać się do stanowiska, które zajął w ww. dokumencie.

Bruksela, 30 maja 2007 r.

Przewodniczący
Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego
Dimitris DIMITRIADIS

⁽¹⁾ 2003/0282 COD, Dz.U. C 117 z 30.4.2004 r.

Opinia Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego w sprawie wyzwań i szans stojących przed UE w kontekście globalizacji

(2007/C 175/16)

W ramach działalności prezydencji niemieckiej Unii Europejskiej 26 września 2006 r. niemiecki minister federalny gospodarki i technologii Michael GLOS wystosował do Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego pismo z wnioskiem o przygotowanie opinii w sprawie *wyzwań i szans stojących przed UE w kontekście globalizacji*.

Sekcja Stosunków Zewnętrznych, której powierzono przygotowanie prac Komitetu w tej sprawie, przyjęła swą opinię 4 maja 2007 r. Sprawozdawcą był Henri MALOSSE, a współsprawozdawcą — Staffan NILSSON.

Na 436. sesji plenarnej w dniach 30-31 maja 2007 r. (posiedzenie z 31 maja) Europejski Komitet Ekonomiczno-Społeczny jednogłośnie przyjął następującą opinię:

1. Streszczenie

Potrzeba wspólnej strategii w obliczu globalizacji

UE może być uznana za laboratorium zglobalizowanego świata. Ukształtowała się ona na zasadach demokratycznych i bez hegemonii, w poszanowaniu różnorodności poglądów i kultur, w trosce o spójność gospodarczą i społeczną oraz otwartość. Nawet jeśli nowy porządek światowy nie będzie odwzorowywał tego ładu, Unia Europejska musi zarazem stać na straży swych wartości i zasad oraz działać na rzecz takiego systemu sprawowania rządów w skali świata, który inspirowany jest głównie przez doświadczenia integracji europejskiej. UE jest wiarygodna, kiedy bez arogancji czy dążeń do hegemonii przekazuje swe wartości oraz propaguje swój model integracji. Jeśli w Unii Europejskiej nie będzie wspólnej wizji i strategii wobec wyzwań i szans

globalizacji, narody europejskie mogą poczuć się opuszczone i zastanawiać się nad sensem istnienia Europy.

1.1 Globalne państwo prawa

Pierwszą reakcją Unii musi być bardziej stanowcze włączenie się w tworzenie „państwa prawa”, które uwzględni rzeczywistość bez jej idealizowania, a jednocześnie wszelkimi sposobami podejmuje wysiłki na rzecz postępu globalizacji respektującej człowieka, wynikającej z podejścia wielostronnego, a nie z układu sił, wynikającej dalej z poszanowania praw podstawowych osób, zwłaszcza prawa i warunków pracy, z odpowiedzialnego zarządzania naszymi zasobami naturalnymi, większej przejrzystości rynków finansowych, odpowiednio zdrowej i

bezpiecznej żywności dla wszystkich społeczności, zwłaszcza tych najbardziej narażonych, a także z różnorodności kulturowej i językowej, dzielenia się wiedzą i rozpowszechniania jej wśród wszystkich.

1.2 Tworzyć wzory do naśladowania

Po drugie, UE może i powinna działać na rzecz integracji regionalnej. Można zauważyć, że większość krajów na świecie, z nielicznymi wyjątkami, zaangażowała się w różnorodne procesy zbliżenia, począwszy od zwykłej współpracy tematycznej, aż po prawdziwy proces integracji podobny do tego, jaki odbywa się w UE. Globalizację byłoby niewątpliwie łatwiej uregulować prawnie, gdyby UE znalazła więcej naśladowców i gdyby więcej spójnych ugrupowań regionalnych, również opartych na pluralizmie, poszanowaniu różnorodności i dążeniu do porozumienia, podejmowało dialog zamiast podporządkowywać się logice stosunku sił. Integracja regionalna jest też bezsprzecznie jednym z kluczy do przyszłości dla najbardziej wrażliwych regionów świata, dla których barierą nie do pokonania jest ograniczenie rynków i których głosu nie można dziś usłyszeć.

1.3 Zrównoważone i odpowiedzialne otwarcie handlu

W odniesieniu do międzynarodowych stosunków handlowych EKES uważa, że podejście dwustronne jest korzystne tylko wtedy, gdy uzupełnia wielostronne podejście WTO. EKES zaleca czynienie postępów w zakresie dostępu do rynków, wzajemności, znoszenia barier handlowych i walki ze szkodliwymi praktykami. EKES proponuje wszczęcie dialogu w sprawie pozostałych aspektów sprawowania rządów w skali światowej, które mają wpływ na handel (zwłaszcza standardy społeczne i ekologiczne). UE musi również przyczynić się do stosowania strategii włączającej wszystkich zainteresowanych, dbając o to, by wszystkie kraje rozwijające się, szczególnie afrykańskie, uczestniczyły w procesie globalizacji.

EKES uważa, że na poziomie UE należy odpowiednio ocenić skutki każdego nowego ustępstwa w handlu, lepiej wykorzystywać instrumenty ochrony handlu, zwłaszcza ochrony interesów producentów unijnych, oraz promować wspólne działania na rynkach zewnętrznych. EKES sądzi, że Europejski Fundusz Dostosowania do Globalizacji musi być wykorzystywany jako strategiczne narzędzie służące osobom i regionom dotkniętym skutkami globalizacji i uzupełniony przez fundusze krajowe.

1.4 Szybsza integracja przy zachowaniu różnorodności kulturowej

Im bardziej Europa będzie spójna i zintegrowana, tym bardziej będzie przekonująca i więcej będzie miała siły, by zaciążyć na ustanowieniu systemu rządów w skali świata opartych na wielobiegowości i poczuciu odpowiedzialności. Globalizacja może obecnie stać się szansą dla integracji europejskiej, gdyż zobowiązuje nas do pewnego pośpiechu. Wyścig już się zaczął. Kluczem do sukcesu mogłyby się stać innowacja, udostępnianie wszystkim wiedzy oraz demokratyzacja. Od dawna pora już na rzeczywiste osiągnięcie rynku wewnętrznego, otwarcie sieci kształcenia i badań naukowych oraz wprowadzenie nowej

wspólnej polityki w takich obszarach, jak energia, środowisko i badania.

1.5 Społeczeństwo obywatelskie jako element propagowania globalizacji z ludzką twarzą

Sama Europa musi bardziej zaangażować swych obywateli, dbając jednocześnie o podtrzymywanie ogólnoswiatowego dialogu pomiędzy cywilizacjami. Odwoływanie się do zorganizowanego społeczeństwa obywatelskiego, jego organizacji i instytucji takich jak EKES, do chwili obecnej pozostaje rozwiązaniem niedostatecznie wykorzystywanym. Nabiera ono szczególnego znaczenia w kontekście globalizacji, gdyż widoczne jest, że poza poziomem poszczególnych państw stosunki międzynarodowe kształtowane są dziś przez media, partnerów społecznych, przedsiębiorstwa, środowiska naukowe i kulturalne, stowarzyszenia i wszelkie inne formy społeczeństwa obywatelskiego.

2. Podejście globalne odpowiedzią na wyzwania globalizacji

2.1 Od samego początku istotą integracji europejskiej było otwarcie się. Stopniowo znosząc granice wewnętrzne, UE zdołała doprowadzić do powstania wielkiego rynku wewnętrznego, unowocześnić gospodarkę, rozwinąć infrastrukturę oraz zająć jedno z czołowych miejsc w międzynarodowej wymianie handlowej.

2.2 Jednak integracja europejska to coś więcej niż rynek wewnętrzny. Unia Europejska posiada wspólne zasady, swój własny porządek prawny i sądowy i Kartę praw podstawowych oraz prowadzi wspólną politykę w wielu obszarach. Należy tu również wspomnieć o polityce spójności gospodarczej i społecznej, która jest wyrazem zasady solidarności pomiędzy krajami i regionami. Ma się ona przyczynić do zmniejszenia różnic między poziomami rozwoju, które zwiększyły się po ostatnich etapach rozszerzenia.

2.3 Obecnie wyzwanie globalizacji pojawia się w zupełnie odmiennym kontekście i w odmiennych warunkach, których cechą charakterystyczną jest raczkujący jeszcze system sprawowania rządów w skali światowej, tendencje do hegemonii i nasilające się napięcia pomiędzy krajami rozwiniętymi a krajami o wzrastającej gospodarce. Ten brak równowagi sił w świecie stanowi nową szansę dla Unii Europejskiej.

2.4 Od samego początku projekt europejski nie był ukierunkowany wyłącznie na Europę. Pomysłodawcy pierwszych traktatów przewidywali już wtedy, że Wspólnoty Europejskie mogłyby otworzyć się na wszystkie narody europejskie, gdy tylko uwolnią się one od dyktatury, oraz stać się wzorem nowego porządku światowego opartego na zasadach państwa prawa, otwartości i zaufania.

2.5 Globalizacja przedstawia więc pewne analogie do pozytywnych doświadczeń państw europejskich wynikających z ich otwarcia się na siebie, takich jak wykorzystanie przewagi konkurencyjnej i oszczędności skali oraz możliwości czerpania z nowej dynamiki rozwoju i nowych rynków.

2.6 Globalizacja pociąga jednak też za sobą liczne, niespotykane dotąd wyzwania wymagające reakcji i właściwych dostosowań, co często okazuje się bardzo złożone, obfitujące w liczne trudności i brak symetrii w dostępie do rynku: drenaż mózgow oraz zachowanie wielojęzyczności i różnorodności kulturowej, migracja, nadzwyczaj zróżnicowane warunki pracy i produkcji, umiędzynarodowienie kapitału i rynków finansowych na niesłychaną skalę, podważenie zdobyczy systemu opieki społecznej w krajach rozwiniętych pod wpływem globalnej konkurencji, jak również poważne wyzwania związane z ochroną środowiska oraz zagadnieniami zdrowotnymi i bezpieczeństwem.

2.7 Globalizacja nie wszędzie ma jednakowe skutki. W niektórych częściach świata przyczynia się do rozwoju gospodarczego i społecznego, a w innych do osłabienia zarówno regionów rozwiniętych, poddanych silniejszej konkurencji, jak i pozostawionych samym sobie krajów cierpiących z powodu niedostatecznego rozwoju.

2.8 Jeśli UE chce podjąć te wyzwania, musi pokazać, że potrafi korzystać z globalizacji i jej nie ulega. Musi zarówno wykorzystywać wszystkie nadarzające się sposobności, jak i określić, w jaki sposób regiony, branże i grupy społeczne są przez nią dotknięte, aby ustalić w porozumieniu z państwami członkowskimi, partnerami społecznymi i innymi zainteresowanymi podmiotami społeczeństwa obywatelskiego, jakie konkretne działania umożliwią skuteczne wprowadzenie koniecznych dostosowań.

2.9 Do wyzwań związanych z globalizacją nie można podchodzić wyłącznie z punktu widzenia gospodarki. Ściśle z nią związane są też zagadnienia polityczne, społeczne, ekologiczne, jak i kulturowe. Reakcje UE muszą więc uwzględniać wszystkie te obszary, w przeciwnym razie zabraknie im koniecznej siły perswazji i umiejętności przekonywania.

2.10 Podejście polegające na integracji regionalnej, typowe dla Unii Europejskiej, umożliwia jej zabieranie głosu w obradach WTO w imieniu swoich państw członkowskich. Inne istniejące na świecie przykłady integracji regionalnej nie znajdują się w stadium porównywalnym z UE. Z wyjątkiem CARICOM-u, który jednoczy kraje Karaibów, struktury regionalne nie zajmują solidarnego stanowiska w WTO. Rozwój tych struktur mógłby być bardzo korzystny dla skuteczniejszego i lepiej zorganizowanego sprawowania rządów w skali światowej.

2.11 W UE obserwuje się różnorodność zapatrywań na globalizację w zależności od grupy społecznej i od państwa członkowskiego. Taka wielorakość może być źródłem bogactwa, ale przyspieszenie i nasilenie wyzwań wynikających z globalizacji wymaga dziś wspólnej strategii i konkretnych propozycji.

3. Przyczynianie się do ustanowienia skuteczniejszych ogólnoswiatowych zasad z myślą o wspieraniu „globalizacji z ludzką twarzą”

3.1 Wartości zawarte w projekcie integracji europejskiej (zwłaszcza różnorodność i kolegialność, państwo praworządne,

pomocniczość, równowaga pomiędzy gospodarką, sferą społeczną oraz zrównoważonym rozwojem) nie są dzisiaj dostatecznie rozpowszechnione na scenie międzynarodowej.

3.2 Same stosunki na szczeblu lokalnym i regionalnym nie mogą obejmować całokształtu zjawiska globalizacji, które dotyczy między innymi ruchów migracyjnych, przepływów finansowych, zanieczyszczenia środowiska i szkód wywołanych zmianami klimatycznymi, przepływu informacji, szczególnie dzięki internetowi. Poza państwami, globalizacji w pewien sposób podlegają również przedsiębiorstwa wielonarodowe, rynki finansowe, środki masowego przekazu, środowisko naukowe, zorganizowane społeczeństwo obywatelskie i jego instytucje, partnerzy społeczni, organizacje pozarządowe i wiele innych podmiotów.

3.3 Istotne jest więc, by UE prowadziła bardziej stanowcze działania na rzecz ogólnoswiatowego systemu rządów, tzn. na rzecz:

- wznowienia procesu dauhańskiego w WTO z myślą o większym otwarciu w handlu, takiemu jednak, któremu towarzyszą regulacje pozwalające na bardziej wyważoną i sprawiedliwszą wymianę,
- rozwinięcie i skuteczne wprowadzenie w życie pozostałych przepisów międzynarodowych, takich jak konwencje MOP (w sprawie prawa pracy), konwencje UNESCO w zakresie kultury (w sprawie różnorodności), protokołu z Kioto w zakresie ochrony środowiska, postanowienia Międzynarodowej Agencji Energii Atomowej w zakresie energii, konwencji Światowej Organizacji Własności Intelektualnej (WIPO) w zakresie własności intelektualnej, ŚÓZ w zakresie zagadnień zdrowotności, Organizacji Narodów Zjednoczonych ds. Rozwoju Przemysłowego (UNIDO) w zakresie współpracy przemysłowej itd.,
- koordynacja różnych narzędzi systemu sprawowania rządów na świecie pod egidą Narodów Zjednoczonych, tak aby ustanowić pewne „wytyczne dla państwa prawa”, z mechanizmami regulującymi i jurysdykcją działającymi w poszanowaniu pluralizmu.

3.4 W tej perspektywie zwłaszcza na poziomie przepisów w dziedzinie handlu międzynarodowego należałoby:

- zakończyć prace nad porozumieniem WTO *Trade Facilitation Agreement* w sprawie ułatwienia handlu, zmierzającym do ustanowienia norm dotyczących przepisów i procedur celnych, uproszczenia i ułatwienia procedur, zwłaszcza zaś do utworzenia systemu jednego okienka (ang. *single window*), popularyzowania skutecznych i przejrzystych przepisów oraz korzystania z narzędzi informatycznych,
- zakończyć prace nad przyjęciem, wprowadzeniem w życie i przestrzeganiem przepisów sanitarnych i fitosanitarnych oraz porozumień SPS WTO (bezpieczeństwo sanitarne produktów spożywczych, zdrowie zwierząt i ochrona roślin) oraz uwzględnić ochronę i dobrostan zwierząt,

- skuteczniej walczyć z piractwem i podrabianiem, powodującymi znaczne i wzrastające szkody dla produkcji europejskiej, opracowując realną strategię skutecznej ochrony praw własności intelektualnej poprzez porozumienie TRIPS,
- powiązać postęp w zakresie handlu z poszanowaniem przepisów w dziedzinie społecznej, etycznej i ekologicznej,
- przyczynić się do rozwoju potencjału krajów wschodzących (zwłaszcza Chin i Indii) oraz krajów rozwijających się.

3.5 W odniesieniu do pozostałych przepisów

3.5.1 Nawet jeśli odnotowano by znaczny postęp w zakresie tych wszystkich zagadnień handlu, nie wystarczyłoby to samo w sobie do zapewnienia warunków umożliwiających prawdziwy „zrównoważony rozwój”, który został przecież uznany przez WTO za cel w agendzie opracowanej w Dausze. Jeśli chce się osiągnąć ten cel, konieczne będą inne jeszcze przepisy — Unia Europejska, opracowując je, może również stać się siłą napędową. Chodzi tu głównie o zagadnienia środowiska, bezpieczeństwa, praw podstawowych, warunków pracy oraz różnorodności kulturowej.

3.5.2 Istotne są tu wymogi dotyczące ochrony środowiska w obliczu wzrastającego zagrożenia (ochrona naszych warunków życia, gatunków biologicznych, zwalczanie efektu cieplarnianego oraz zanieczyszczeń itp.). Zagadnienie to ze swej natury wykracza poza granice państw i jest ściśle powiązane z samym pojęciem globalizacji. Powinno ono stać się nierozdzielną częścią negocjacji handlowych i być przekrojowo uwzględniane w różnych negocjacjach. Unia Europejska powinna uznać ten wymóg za podstawowy priorytet:

- podejmując inicjatywę odnowienia porozumień z Kioto w sprawie zmniejszenia emisji gazów cieplarnianych z myślą o włączeniu do niej wszystkich krajów naszej planety w celu ograniczenia ocieplenia się klimatu (w opracowanym na szczeblu międzynarodowym sprawozdaniu ICCP, tj. Międzynarodowego Zespołu ds. Zmian Klimatycznych, przyjmuje się cel UE),
- podejmując wspólne wysiłki w zakresie badań i opanowania technologii ekologicznych umożliwiających, wobec nowych potrzeb na świecie, zaoferowanie pierwszorzędnej wiedzy praktycznej w zakresie procedur, produktów i usług w wielu dziedzinach (np. dotyczącej rolnictwa i obszarów wiejskich, wody i energetyki, przemysłu i recyklingu, mieszkalnictwa i urbanistyki itp.).

3.5.3 Zwiększyła się też znacznie potrzeba poczucia bezpieczeństwa i różnicowały się jej formy. Wymienić tu można ochronę zdrowia, zwłaszcza przed pandemiemi, walkę z przestępczością, monitorowanie produkcji nuklearnej, zabezpieczenie wymiany danych informatycznych i bezpieczeństwo produktów, szczególnie spożywczych. W żadnym wypadku nie

należy kojarzyć globalizacji ze wzrostem zagrożeń. Chodzi więc o to, by stworzyć skuteczne przepisy zapewniające bezpieczniejsze ramy czy to w zakresie wymiany handlowej, czy to w odniesieniu do podstawowych zadań państw bądź warunków życia. Postępowi w tych dziedzinach musi towarzyszyć poprawa sposobu sprawowania rządów, walki z korupcją i wszelkimi zagrożeniami.

3.5.4 Wymiar społeczny globalizacji, a szczególnie standardy pracy oparte na konwencjach MOP⁽¹⁾, powinny być efektywniej stosowane wszędzie na świecie. Dzięki pojęciom godnej pracy i sprawiedliwego oraz etycznego handlu, UE razem z MOP może ustanowić prawdziwy system wartości i wzorców postępowania. Należy podjąć obecnie kwestię efektywnego zastosowania konwencji MOP, mogącego obejmować nawet ustanowienie jurysdykcji.

3.5.5 Podmioty niepaństwowe, przedsiębiorstwa i partnerzy społeczni podjęli w krajach rozwijających się bardzo liczne, dające zachęcające wyniki inicjatywy w dziedzinie społecznej. Można tu wymienić strategie rozwinięte przez wiele przedsiębiorstw europejskich w myśl głównych zasad ustalonych w ramach OECD i norm społecznych ustalonych przez MOP. Należy zwłaszcza wspomnieć o podejmowanych przez podmioty niepaństwowe inicjatywach dotyczących zatrudnienia, szkolenia zawodowego, zdrowia i warunków życia i pracy, w tym podejmowanych w ramach regionalnego dialogu społecznego wykraczającego poza granice państw. Należy nasilić wsparcie UE dla tych inicjatyw, poczynawszy od tych w krajach AKP. Pomoc UE powinna również być bardziej zależna od czynnego udziału podmiotów społeczeństwa obywatelskiego w tych programach, szczególnie na szczeblu regionalnym.

3.5.6 Wobec coraz większego umiędzynarodowienia rynków finansowych, UE powinna potrafić zgodnie działać w celu przekształcenia MFW w prawdziwy instrument stabilizacji. Kraje strefy euro powinny postanowić o zajmowaniu jednolitego stanowiska w MFW, co umocni w nim pozycję Europy. Jednocześnie UE, inspirowana się konwencjami OECD, powinna promować ideę sprawowania rządów na szczeblu światowym w zakresie walki z praniem pieniędzy i oszustwami.

3.5.7 Zagadnienie kształcenia i dzielenia się wiedzą ma podstawowe znaczenie dla ogólnoswiatowego systemu sprawowania rządów w trosce o dobro wszystkich ludzi. Należy rozwijać projekty UNESCO i wspierać sieci umożliwiające dzielenie się wiedzą i umiejętnościami praktycznymi z jak największą liczbą beneficjentów w trosce o pluralizm i w ramach dialogu międzykulturowego. W swym podejściu do lepszego sprawowania rządów w skali światowej UE musi również uwzględnić swoją różnorodność kulturową i wielojęzyczność — atuty, które obecnie są jednak zagrożone.

⁽¹⁾ Konwencje MOP: konwencja nr 87 dotycząca wolności związkowej i ochrony praw związkowych, konwencja nr 98 dotycząca stosowania zasad prawa organizowania się i rokowań zbiorowych, konwencja nr 29 dotycząca pracy przymusowej lub obowiązkowej, konwencja nr 105 o zniesieniu pracy przymusowej, konwencja nr 138 dotycząca najniższego wieku dopuszczenia do zatrudnienia, konwencja nr 182 dotycząca najgorszych form pracy dzieci, konwencja nr 100 dotycząca jednakowego wynagrodzenia, konwencja nr 111 dotycząca dyskryminacji w zakresie zatrudnienia i wykonywania zawodu.

3.5.8 W odniesieniu do praw podstawowych UE powinna ponadto zgodnie czynić wysiłki, żeby z poszanowaniem różnorodności kulturowej zwiększono skuteczność postanowień Deklaracji Praw Człowieka Organizacji Narodów Zjednoczonych i poszerzono rolę Międzynarodowego Trybunału Karnego.

3.6 Oryginalny wkład UE

3.6.1 Mając na względzie wzmocnienie systemu sprawowania rządów w skali światowej, UE może także odwołać się do swego doświadczenia w dziedzinach, które mogłyby okazać się kluczowe dla przyjęcia tegoż systemu przez jak największą liczbę zainteresowanych. Chodzi o takie kwestie jak:

- pomocniczość, która umożliwia rozdział kompetencji pomiędzy najważniejsze poziomy i pozostawia państwom, regionom oraz podmiotom społeczeństwa obywatelskiego rzeczywisty margines działania,
- zastosowanie metod zarządzania zagadnieniami złożonymi, która wykorzystuje zróżnicowane tempo i polega na poszanowaniu różnorodności kulturowej,
- udział podmiotów gospodarczych i społecznych w procesie decyzyjnym oraz konsultowanie się z nimi.

3.6.2 Unia Europejska, ilekroć wydaje się to możliwe, powinna dawać pierwszeństwo podejściu regionalnemu w stosunkach politycznych, gospodarczych i handlowych ze swymi partnerami, jak ma to obecnie miejsce w stosunkach z krajami AKP. Rozwinięcie takich wzajemnych więzów pomiędzy Unią Europejską a innymi ugrupowaniami regionalnymi w duchu współzawodnictwa i wzajemnego otwarcia byłoby korzystne dla wszystkich zainteresowanych stron, jednocześnie uzupełniłoby i wzmocniło w decydujący sposób ramy podejścia wielostronnego w negocjacjach WTO.

4. Opracowanie dla UE wspólnej strategii handlu międzynarodowego

4.1 Stosunki wielostronne czy dwustronne?

Podejście to zostało przedstawione w komunikacie Komisji Europejskiej „Globalny wymiar Europy — konkurowanie na światowym rynku” z 4 października 2006 r.

4.1.1 Trudności, które napotyka WTO w pracach nad realizacją agendy z Dauhy, oraz same ograniczenia z nią związane powinny skłonić Unię Europejską do podjęcia nowych inicjatyw. Europejski Komitet Ekonomiczno-Społeczny wyraża zadowolenie, że Komisja Europejska zaleciła w swym komunikacie z października 2006 r. przyjęcie nowej strategii handlowej wykorzystującej zarówno podejście dwustronne, jak i wielostronne.

4.1.2 Podejście wielostronne do zagadnień globalizacji jest najbardziej pożądane, gdyż daje najlepszą gwarancję osiągnięcia trwałych i zrównoważonych skutków. Komitet podziela więc ponownie wyrażony pogląd Komisji co do nieodłącznych korzyści płynących z wielostronnego podejścia i z działalności WTO. Celem pozostaje doprowadzenie do realizacji agendy z Dauhy w ramach wspólnych działań zobowiązujących wszystkie kraje uczestniczące do przestrzegania wspólnych przepisów.

4.1.3 Komitet podkreśla konieczność stworzenia odpowiednich ram dla propozycji Komisji, zgodnie z którymi UE, wobec ciągle występujących trudności w negocjacjach prowadzonych w obrębie WTO, powinna obecnie aktywniej wypróbować inne uzupełniające sposoby podejścia, zwłaszcza dwustronnego. Chodzi szczególnie o pogłębienie dyskusji z krajami o wschodzącej gospodarce wykazującymi wysokie tempo wzrostu (Chiny, Indie, kraje ASEAN-u, Mercosuru, Zatoki Perskiej), jak również o zacieśnienie więzi strategicznych z gospodarkami krajów sąsiadujących (Rosją, Ukrainą, Mołdawią i krajami basenu Morza Śródziemnego) oraz doprowadzenie do przekształcenia stosunków z krajami AKP (Afryki, Karaibów, Pacyfiku) na bardziej nowoczesnych zasadach, poprzez regionalne umowy o partnerstwie gospodarczym, będące obecnie przedmiotem negocjacji.

4.1.4 Komitet podkreśla, że prowadzenie strategii międzynarodowej UE poprzez kontakty dwustronne nie może zastąpić podejścia wielostronnego, które musi pozostać podstawowym celem, gdyż odpowiada wartościom europejskim.

4.1.5 Należy czuwać nie tylko nad tym, by podejście to było zgodne ze zobowiązaniami w ramach WTO, o czym przypomina Komisja, lecz również by:

- nie zmniejszać możliwości osiągnięcia postępu w negocjacjach wielostronnych,
- wręcz przeciwnie, w końcowym rozrachunku ułatwić je dzięki pogłębieniu debat i zbliżeniu stanowisk w wyniku zastosowania podejścia dwustronnego.

4.1.6 Wszelkie podejście dwustronne UE powinno więc być jedynie uzupełnieniem podejścia wielostronnego, mającym na celu:

- przygotowanie terenu do negocjacji wielostronnych ze szczególnym naciskiem na najważniejsze dla UE punkty (kwestie pominięte w negocjacjach w Dausze, praktyki stosowane w handlu, zwalczanie podrabiania, zamówienia publiczne itd.),
- czynienie postępów w negocjacjach dwustronnych w innych obszarach systemu sprawowania rządów w skali światowej, takich jak: kwestie polityczne, zagadnienia społeczne, środowisko naturalne, polityka kulturalna, energetyka.

4.1.7 Nadal konieczne są dalsze korekty i uściślenia w zakresie zasad stosowania kryteriów i polityki, którą należy prowadzić zwłaszcza w stosunku do niektórych krajów, takich jak Chiny, Korea, Indie czy Rosja.

4.2 Zwiększenie znaczenia stosunków sąsiedzkich i uprzywilejowanych

4.2.1 Szczególną uwagę należy zwrócić na kraje sąsiednie (zwłaszcza Rosję, Ukrainę, Białoruś, Mołdawię i kraje śródziemnomorskie), wykorzystując uprzywilejowane partnerstwa wpisujące się w spójną strategię sąsiedztwa i wspólnoty interesów.

4.2.2 UE i Stany Zjednoczone powinny poczynić postępy w dialogu transatlantyckim w celu zbliżenia swych stanowisk wobec globalizacji i ustanowienia stabilnych ram współpracy i wymiany handlowej.

4.2.3 UE powinna również w swych kontaktach dwustronnych nadal promować integrację regionalną na innych kontynentach (kraje AKP, Mercosuru, ASEAN-u itp.), która umożliwi doskonalsze ukształtowanie stosunków i osiągnięcie większej równowagi w handlu światowym, jak i ułatwi postęp dyskusji prowadzonych w ramach WTO. Doświadczenie integracji UE, wykraczające poza swą odrębność, musi bowiem nadal inspirować i wspierać inne inicjatywy zbliżenia między regionami, konieczne dla zrównoważonego i ustrukturyzowanego przebiegu globalizacji. Podejście to jest właściwe szczególnie wobec krajów rozwijających się, takich jak np. kraje AKP. Negocjacje porozumień o partnerstwie musi towarzyszyć zachęta do integracji regionalnej, która jest bez wątpienia kluczowym elementem umożliwiającym uniknięcie sytuacji, w której kraje te byłyby pozostawione samym sobie w procesie globalizacji. Pozytywny przykład CARICOM-u ma tu wielkie znaczenie i jest bardzo obiecujący. UE musi w tym zakresie wspierać zarówno zdolności administracyjne dotyczące integracji regionalnej, jak i zrzeszanie się podmiotów społeczeństwa obywatelskiego.

4.2.4 Można więc wyciągnąć wnioski zarówno z dobrych, jak i ze złych rozwiązań stosowanych w innych krajach czy ugrupowaniach regionalnych. UE powinna nadal promować i traktować priorytetowo ugrupowania regionalne (takie jak Mercosur, ASEAN itp.), które — choć w różnym tempie i z różnych pobudek — podążają jej śladem.

4.2.5 W podejściu dwustronnym nie sposób przecenić roli i działań podmiotów społeczeństwa obywatelskiego. Udział EKES-u w dialogu na temat społeczeństwa obywatelskiego, ustanowionym przez Komisję w celu monitorowania negocjacji prowadzonych w ramach WTO, oraz działania podjęte przez EKES w różnych strukturach, które sam ustanowił, jawią się w pełni swego znaczenia strategicznego i należy je wyraźniej uznać i lepiej uwidocznić.

4.3 Bardziej odpowiedzialne otwarcie handlu

4.3.1 Właściwe będzie upewnić się, że analizy oddziaływania dotyczące korzyści, ograniczeń oraz koniecznych ustępstw wynikających ze wszelkich umów, należyte uwzględniają ich skutki gospodarcze i społeczne, zwłaszcza na poziomie poszczególnych sektorów (w tym rolnictwa i gałęzi przemysłu wymagających dużego nakładu siły roboczej). Do prac nad tymi analizami, przeprowadzanymi z inicjatywy Komisji Europejskiej w przypadku każdej nowej negocjacji, trzeba w większym stopniu włączać ekspertów lokalnych i przedstawicieli społeczeństwa obywatelskiego. Należy również bliżej zająć się strategią zarządzania ryzykiem, o której Komisja wspominała w swym komunikacie.

4.3.2 Komitet Regionów pozytywnie odniósł się do Europejskiego Funduszu Dostosowania do Globalizacji. Uważa on, że fundusz ten powinien być wykorzystany jako strategiczne narzędzie służące osobom i regionom dotkniętym skutkami globalizacji. Nawet jeśli uzupełnia on finansowanie ze środków krajowych, jego rola powinna być widoczna i powinien on osiągnąć krytyczną masę finansową. Komitet nalega, by funduszem tym, podobnie jak w wypadku Europejskiego Funduszu Społecznego, zarządzała komisja trójstronna, w której będą zasiadać partnerzy społeczni.

4.3.3 W tym kontekście szczególnie dużo uwagi należy poświęcić rolnictwu. Poza samą produkcją rolną należy uwzględnić przemysł rolny, który stanowi 14 % wartości dodanej wytworzonej w Europie i przedstawia 4 miliony miejsc pracy. WPR była gruntownie reformowana od 2003 r., by umożliwić porozumienie w ramach WTO, co pociągnęło za sobą znaczne poświęcenia ze strony zainteresowanych grup zawodowych. Przyszłe porozumienie WTO powinno więc zapewnić wzajemność w dostępie do rynku oraz równowagę i znaczne obniżenie subsydiów przyznawanych producentom amerykańskim.

4.4 Wspólne działania w odniesieniu do rynków zewnętrznych

4.4.1 Wskazane by było, aby państwa członkowskie poczuły się bardziej współodpowiedzialne za cele i środki rzeczywistej wspólnej strategii dostępu do rynków światowych, a zwłaszcza by znalazły rozwiązania trzech nieuwzględnionych zagadnień, a mianowicie:

4.4.2 System ubezpieczeń kredytów eksportowych pozostaje w gestii poszczególnych krajów pomimo integracji politycznej, gospodarczej, finansowej, a w strefie euro — również walutowej. UE powinna wspierać te krajowe mechanizmy, żeby je skoordynować i zharmonizować na użytek wszystkich przedsiębiorstw europejskich, zwłaszcza MŚP.

4.4.3 Do naszych głównych partnerów handlowych kolejno zgłaszają się misje handlowe, przeważnie krajowe i stanowiące dla siebie konkurencję. Nie chodzi o to, by podawać w wątpliwość te przykłady podejścia dwustronnego, częstokroć wywodzące się ze stosunków historycznych, lecz o to, by je uzupełnić, gdy to ekonomicznie uzasadnione, i uwydatnić poprzez prowadzone w skali europejskiej sektorowe działania promocyjne, które umacniałyby naszą wspólną tożsamość.

4.4.4 Należy lepiej upowszechniać i wykorzystywać instrumenty ochrony handlu (zwłaszcza antydumpingowe) poprzez przyznanie im większych środków.

5. Przekształcenie globalizacji w szansę dla społeczności Europy dzięki przeprowadzeniu intensywniejszej integracji

UE musi stawić czoła wyzwaniom globalizacji, opierając się na swej integracji gospodarczej, solidarności i ciągłym dążeniu do zwiększenia swej wydajności, które to elementy są istotą strategii libońskiej. Wobec potęg handlowych obejmujących całe kontynenty jedynie wzmocniona Unia Europejska będzie w stanie wywrzeć wpływ na globalizację.

5.1 Zwiększenie atrakcyjności Europy dla inwestorów

5.1.1 Przede wszystkim należy zadbać o możliwość oparcia się na wystarczająco zintegrowanym, skutecznym i sprawnym rynku wewnętrznym. Próżno byłoby starać się o uzyskanie od naszych partnerów na świecie ustępstw, których sami sobie wzajemnie nie przyznajemy w Europie. Tymczasem daleko nam do osiągnięcia tak wyznaczonego celu.

5.1.2 Nadal pojawiają się te same, liczne przeszkody, a przedsiębiorstwa europejskie nie mają żadnych przesłanek, by mogły poczuć się naprawdę europejskie. Usługi, które stanowią dwie trzecie PKB, nadal pozostają w dużej mierze rozczłonkowane, jeśli zaś chodzi o rynek zamówień publicznych państw członkowskich, czy to dostawy, usługi, roboty czy też jakiegokolwiek zamówienia dotyczące sektora obronności, przeprowadzone ostatnio poważne badania od dziesięciu lat wskazują ten sam poziom: ponad 90 % tych zamówień publicznych wciąż przyznawanych jest dostawcom krajowym.

5.1.3 Należy uważać na to, by dorobkowi wspólnotowemu nie zaszkodziła nieproduktywna konkurencja pomiędzy państwami członkowskimi: dumping, subwencje, polityka „sztandarowych przedsiębiorstw krajowych”, nowe bariery i przeszkody. Opracowanie europejskiej polityki przemysłowej, również w zakresie przemysłu obronnego, znacznie przyczyniłoby się do umocnienia pozycji gospodarczej i technologicznej UE wobec globalizacji. Konieczne ponadto jest umocnienie polityki konkurencji wspólnotowej i wypracowanie w Unii Europejskiej przejrzystych ram systemu podatkowego i społecznego oraz walka z podwójnym opodatkowaniem, z najpoważniejszymi przypadkami zakłócenia konkurencji i oszustw dotyczących płacenia wewnątrzspółnotowego podatku VAT.

5.1.4 Brak infrastruktury na skalę rzeczywistości europejską (transport, energetyka, nowe technologie, parki technologiczne, ośrodki badawcze) negatywnie wpływa na zdolność Europy do zaoferowania najlepszych warunków inwestowania na rynku, który jeszcze utrzymuje swą czołową pozycję na świecie.

5.2 Rozwój kwalifikacji i kształcenia zawodowego Europejczyków, które odpowiadają kryteriom społeczeństwa innowacyjnego i zapewniającego wszystkim dostęp do wiedzy

5.2.1 Europa nie dysponuje bogatym zapleczem surowcowym i nie jest w stanie rywalizować z resztą świata, stosując politykę dumpingu społecznego, ekologicznego i podatkowego. Nie może też stać się supermarketem świata, pozostawiając Azji rolę „fabryki świata”. Jej przyszłość zależy głównie od jej zdolności innowacyjnych, od jej przedsiębiorczości, talentu kobiet i mężczyzn mieszkających na jej obszarze. Kluczem do jej harmonijnego rozwoju jest długoterminowe inwestowanie w kształcenie przez całe życie. Ważne wobec tego staje się stworzenie warunków nie tylko dla szkoleń zawodowych i kształcenia, ale również dla dobrowolnej mobilności w obrębie UE, która jest możliwa dzięki wielożyczności, planom kariery opracowanym w perspektywie europejskiej i międzynarodowej, również w służbie cywilnej.

5.2.2 Europa pozostaje wciąż nadmiernie rozczłonkowana na sektory krajowe. EKES opowiada się za programami na wielką skalę: za skutecznym rozwijaniem wielożyczności w szkołach, programami mobilności ludzi młodych, również młodzieży gimnazjalnej, uczniów szkół zawodowych i młodych robotników, za uniwersytetami europejskimi, europejskimi programami w zakresie kształcenia przez całe życie, wspólnymi kryteriami uznawania wszelkich kwalifikacji.

5.2.3 Europa zasługuje na to, by podjęto szeroko zakrojoną ogólnoeuropejską inicjatywę w zakresie kształcenia, szkoleń i upowszechniania wiedzy. Ze szczególną powagą należy trak-

tować osoby i rejony będące ofiarami restrukturyzacji i delokalizacji, tak aby zorganizowano szkolenia i utworzono nowe stanowiska pracy.

5.3 *Zadbanie o odpowiednie środki umożliwiające stawienie czoła wyzwaniom globalizacji*

5.3.1 Wyzwanie, jakim jest globalizacja, narzuca UE konieczność podniesienia konkurencyjności jej produktów i usług. Interesy gospodarcze Unii są równie ważne co zróżnicowane. Chcąc pozostać w czołówce światowej wymiany handlowej, Unia musi zwłaszcza umocnić swą pozycję zarówno w zakresie produktów i usług najwyższej jakości, które stanowią połowę jej eksportu i jedną trzecią popytu światowego, jak i w innych rodzajach produktów i usług, które odpowiadają na zapotrzebowanie ludzi.

5.3.2 Europejska polityka wspierania przedsiębiorczości i innowacji powinna, obok kształcenia, szkoleń i upowszechniania wiedzy, stać się istotnym priorytetem na najbliższe lata w ramach nowej „polizbońskiej” strategii europejskiej. W tych dziedzinach EKES proponuje opracowanie mapy drogowej, w której połączone zostaną wysiłki państw członkowskich UE, finansowane ze środków publicznych i ze środków prywatnych.

5.3.3 O ile nie jest już możliwe przygotowanie lepszego budżetu UE na okres 2007-2013, można jednak go lepiej wykozystać, a zwłaszcza:

- zapewnić efektywne finansowanie priorytetowych sieci trans-europejskich z wykorzystaniem partnerstwa publiczno-prywatnego,
- zwiększyć możliwości udzielania przez UE pożyczek i gwarancji oraz opracować bardziej nowatorskie zasady inżynierii finansowej w zakresie funduszy strukturalnych, które obecnie nadmiernie ograniczają się do zwykłych subwencji.

5.3.4 Dużym atutem Europy jest dziś euro, które stało się nie tylko wspólną walutą trzynastu państw członkowskich, ale również ważną walutą międzynarodową, w której przechowywane są rezerwy walutowe i w której prowadzi się wymianę. W coraz większej liczbie krajów świata euro staje się wiarygodnym i praktycznym rozwiązaniem alternatywnym wobec dolara. Ułatwia ono naszym przedsiębiorstwom zawieranie umów handlowych, zapewniając ich bezpieczeństwo finansowe. Daje poczucie wewnętrznej jedności Europy, również w stosunkach z innymi krajami. W strefie euro nie ma jednak prawdziwego ośrodka decyzyjnego w zakresie polityki gospodarczej, co obecnie hamuje pozytywne oddziaływanie, jakiego można by się po niej spodziewać.

5.3.5 Wspólna polityka w różnych obszarach jest fundamentem spójności Unii Europejskiej. O ile nie można już uznać węgla i stali za podstawę spójności, to podmioty społeczno-gospodarcze coraz wyraźniej opowiadają się za zwiększeniem kompetencji unijnych w zakresie polityki energetycznej (ochrona zasobów, bezpieczeństwo dostaw, nowe inwestycje w czyste źródła energii, racjonalizacja zużycia energii i energooszczędność) i ochrony środowiska. W obu tych dziedzinach pojawia się potrzeba prawdziwie wspólnej polityki i większego udziału ze strony Europy.

5.3.6 Unia musi opracować bardziej kompleksową i spójną politykę w zakresie migracji poprzez prowadzenie skoordynowanej strategii integracji i przyjmowania migrantów zgodnie z europejską Kartą praw podstawowych i konwencjami genewskimi dotyczącymi prawa azylu, a jednocześnie skutecznie walczyć z przestępczymi sieciami. UE powinna również aktywniej zachęcać do tworzenia miejsc pracy dla pracowników wykwalifikowanych w krajach rozwijających się dzięki polityce partnerstwa i zachęcania do integracji regionalnej, które mogą stworzyć warunki dla mobilności, kształcenia i nowej wymiany.

5.4 Globalizacja z ludzką twarzą

5.4.1 W ramach strategii wobec wyzwań globalizacji Unia Europejska może ponownie zmobilizować obywateli europejskich wokół swego projektu integracji.

5.4.2 Ogólnie rzecz biorąc, Komitet kładzie duży nacisk na konieczność pełnego włączenia partnerów społecznych i różnych podmiotów reprezentujących zorganizowane społeczeństwo obywatelskie do prac nad nowym globalnym podejściem, które zaleca w celu podjęcia wyzwań globalizacji. Należy także wymagać większej przejrzystości ze strony Rady i Komisji, również w zakresie negocjacji handlowych. EKES pragnąłby zwłaszcza zostać włączony, razem ze swymi partnerami ze społeczeństwa obywatelskiego krajów trzecich, do inicjatyw podejmowanych zarówno w ramach podejścia dwustronnego i wielostronnego.

5.4.3 W sposób bardzo konkretny EKES zaleca włączenie partnerów społecznych i innych podmiotów społeczeństwa obywatelskiego do:

- europejskich kampanii informacyjnych i debat na temat różnych aspektów globalizacji, prowadzonych razem z organizacjami społeczeństwa obywatelskiego,
- regularnych sesji informacyjnych i konsultacji na temat nowej strategii międzynarodowej przewidzianej przez Komisję i Radę, takich jak te, które EKES zorganizował w sprawie Konwentu Europejskiego,
- analiz oddziaływania dotyczących skutków społeczno-gospodarczych nowych umów handlowych i do zarządzania Europejskim Funduszem Dostosowania do Globalizacji,

- monitorowania negocjacji dwustronnych z ugrupowaniami regionalnymi, takich jak np. umowy o partnerstwie gospodarczym z regionami AKP, w przypadku których EKES może służyć swą wiedzą specjalistyczną, jak i wiedzą swych partnerów należących do społeczeństwa obywatelskiego krajów trzecich,
- prac nad różnymi zagadnieniami politycznymi koniecznymi dla wzmocnienia polityki UE w różnych obszarach (jednolity rynek, strategie współpracy, spójność, euro itp.),
- wspierania podejmowania efektywnego dialogu społecznego na temat różnych aspektów koniecznych reform i dostosowań w UE, państwach ją tworzących i jej regionach, również w wymiarze transgranicznym.

5.4.4 EKES wzywa do nadania europejskiego wymiaru zadaniom związanym z usługami pożytku publicznego, co wymaga, poza zwykłą współpracą, zintegrowanych środków w zakresie bezpieczeństwa gospodarczego, ochrony cywilnej i ochrony środowiska, nadzoru celnego granic zewnętrznych, policji, a nawet obrony, zamiast uwięzienia ich za murami bastionów narodowych, co jest sprzeczne z nowym kierunkiem rozwoju integracji europejskiej.

5.4.5 EKES popiera również bardziej partycypacyjne podejście do jednolitego rynku, zachęcające do podejmowania inicjatyw przez stowarzyszenia, do dialogu społecznego, odpowiedzialności społecznej przedsiębiorstw, samoregulacji i współregulacji w grupach społeczno-zawodowych (zwłaszcza w sektorze usług, handlu, rynków finansowych, środowiska naturalnego, energii, a także w odniesieniu do niektórych zagadnień społecznych i praw konsumentów).

5.4.6 Podmioty zorganizowanego społeczeństwa obywatelskiego mogą same bezpośrednio i niezależnie odegrać rolę w nawiązywaniu stosunków z przedstawicielami analogicznych środowisk w krajach i regionach będących partnerami handlowymi UE.

5.4.7 Wymiar ludzki globalizacji, podobnie jak integracji europejskiej, zależy od obywateli i od zorganizowanego społeczeństwa obywatelskiego. Jeśli społeczności będą lepiej informowane, częściej będzie się z nimi przeprowadzać konsultacje i systematycznie je angażować, wtedy łatwiej utożsamia się one ze strategią, którą przecież same określą i którą będą mogły uznać za własną.

Bruksela, 31 maja 2007 r.

Przewodniczący
Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego
Dimitris DIMITRIADIS